

sausaumi tiko vakalevu.
vakadua ena veiyabaki me vakadeitaki kina ni o sega ni
kece ka gadrevi kina mo dau dikeva ena Powerswitch
ogori! E dau veivisa na isau ni livaliva ena veigana
O sa tu ena ituvatuva ni sau lailai duadua? E sa toka
● o dau sauma ga ena initaneti
● sauma tauadua na nomu livaliva
● vakadeitaka na ituvatuva ni 12 se 24 na vula
● me tiko e dau na smart meter ena nomu vale

Eso na ituvatuva ena gadrevi mo:

na kena mo digitaka e ganita na nomu itikotiko.
gadrevi mo vakasamataka me rawa ni vakadeitaki kina
duadua ki na kena e sau levu duadua. E tiko e so na ka
ogori, e sa na vakaraitaki mai na kena e sau rawarawa
Ena gauta o sa vakasuruma kina na itukutuku matallailai

Vakatauata na kena macala

na itukutuku matallailai totoilo.
Raica na powerswitch.org.nz qai vakasuruma e vica

Kena e sau rawarawa

veisa kina na nodra ituvatuva ni vakayagataki livaliva.
\$400 ki na **\$500** ena dua na yabaki ena gauta e
livaliva. E rawa ni vakabula na vei vuale e ra ta ni
vakabula ena nomu veisutaka na nomu kabani ni
O na rawa ni kidroataka na levu ni ilavo o rawa ni

Dikeva na levu ni livaliva e vakayagataki

kena itukutuku matallailai.
Sikova na vilava ena ea.govt.nz/yourpower.co.nz ena
gadrevi na livaliva ena vuku ni tuvaki ni noma bula.
consumer, Kena ibalebale e kilai vakavunivai ni na
e lomanivale e registor ena medically dependent
keva e dua na daunivakayagataki livaliva se tiko
E na sega ni rawa ni tarovi na vakadrodori ni livaliva
Vuku ni nomu bula vakayago
ena vakayagataki ni livaliva ena
keva o vakaravi vakatabakidua

veiqaravi vakalivaliva.
mo waraka na kena lai vakadrodori tale yani na
siga ni vakacagigagi. Ni ogo ena taura tiko na gauta
livaliva ni donuya tiko na muamimacawa se holiday/
Sega ni dodonu me tarovi na vakadrodori ni nomu
vakadrodori ni nomu livaliva.
Dodonu me ratou na veitaratara yani vaka 5 na kabani
ni livaliva ki vei kemuni sebera ni ratou tarova na
livaliva kei na kena saumi.
vakaraitaki e dua na ituvatuva ni nomu vakayagataki

Na ka mo cakava ke o sotava na drede
ena nomu sausaumi
E rui ka bibi mo vakaraitaka vua na nomu kabani ni
livaliva keva o sotava tiko na drede ena saumi na kena
nomu bili ni livaliva. E rawa ni ratou vukei kemuni na kena
vakaraitaki e dua na ituvatuva ni nomu vakayagataki

na **\$150** ena nomu bili ni livaliva ena vei yabaki.
macawa? Bokoca mo vakabula vei iko e ra ta
katatataki ena tiko ena ra ta ni **\$3** dua na
keva e sega ni bokoca na ni tauwelu va-
ni oti na sisili. Ia o kilai beka ni sau ni livaliva
E toka na itauwelu vutuvea qai katatata
katatataki
Na livaliva ni tauwelu va-

Na **\$90** ena loma ni
na isau **3 na sede** e namaki kina ka rawa
main a 100W kina LED me vaka ni lailai sara
Rawa ni o veisutaka na nomu matanica
matanica keva o sega ni vakayagataki.
ena veiyakavi ni o waqaca. Bokoca na
vakayagataki tiko na matanica ko 100W
ke o
Namaka mo sauna e **15 na sede** ke o
ni o vakabula ilavo kina ena loma ni
na isau **3 na sede** e namaki kina ka rawa
main a 100W kina LED me vaka ni lailai sara
Rawa ni o veisutaka na nomu matanica
matanica keva o sega ni vakayagataki.
ena veiyakavi ni o waqaca. Bokoca na
vakayagataki tiko na matanica ko 100W
ke o

Na cina
Na isau ni kena vakamataki isulu
ena kena misini e ra ta ni **\$3** dua na isausa.
Na isau ni kena vakamataki isulu
ena kena misini e ra ta ni **\$3** dua na isausa.
E rawa ni kena sala duadua ena gauta ni
dra ki suasa, vei macawa batataba, ia e
dauwaka me dau lili ka vakamataki
e tuba na isulu - vinda ni sega ni saumi.

Vakamataki isulu
Na isau ni kena vakamataki isulu
ena kena misini e ra ta ni **\$3** dua na isausa.
E rawa ni kena sala duadua ena gauta ni
dra ki suasa, vei macawa batataba, ia e
dauwaka me dau lili ka vakamataki
e tuba na isulu - vinda ni sega ni saumi.

Ovoni
Na isau ni kena vakabuta e dua na
kakana levu ena ovoni me baleta na levu
ni whana tauco ena tiko \$1 dua na
gauna. E rawa ni o vakabula tale eso na
ilavo keva o vakayagataki na kuro ni
vakasaga e buta vakamataki na slow cooker
e ra ta ni **35 na sede** ena dua na kana ka rawa
ni o vakayagataki eso na tiki ni lewe ni
mamu sa rawarawa - qaga-qaga!

Bokoca
E vuga na iyaya vakalivaliva e ra caba tu e
vale e ra vakayagataki tiko na livaliva ena
veigana tauco ena gauta tale e ra
boko tiko kina. Na kena bokoci na livaliva mai
na vanua e caba tiko kina e lalaga ena gauta
e ra sega ni vakayagataki kina ena rawa
ni vakabula e ra ta ni **\$200** ena loma ni
bili ni livaliva ena loma ni dua na yabaki.

Kila na iyaya era vakayagataki
vakalevu na livaliva

O na veisau vakacava

E levu e ra dau kidroataka
na rawarawa ni veisau
ni kabani ni livaliva.

1

Digitaka na ituvatuva vinaka
duadua me baleti iko mai na tabana
e tiko kina na kena macala.

2

Tabaka na bulukau ni veisau - kakua ni
leqataka ka ni sega ni kena ibalebale
koya ni sa veisau sara ga baleta ni
na sega ni musu na nomu livaliva.

3

Ena veitaratara vei iko na kabani o
sa digitaka (ena talevoni se imeli) me
veitalanoataka na veika e ratou solia
ka kerei ira mo sa saina ena initaneti.

4

Ena rawa ni qai yaco ga na veisau
ena gauna o sa vakadonuya kina
na nomu ituvatuva vou.

5

Ena qarava na kabani ni livaliva o sa
digitaki na veika tauco me baleta na
nomu veisau oka kina na kena vakaraitaki
vua na nomu kabani makawa.

Gadrevi na veivuke? Keitou kila - e rawa ni
verevera ena so na gauna na veika e vauca na
livaliva kei na kena isau. E sa voleka tu na veivuke,
kevaka o sotakaya tiko na leqa! Yalovinaka imeli
mai vei keitou ena feedback@powerswitch.org.nz.

E lima na veisau lalai e na rawa ni sosogoni me levu kina na veika e vakabulai mai na nomu isau ni livaliva ena dua na yabaki

Raica ka vakadeitaka ni
o sa tiko ena ituvatuva
sau rawarawa duadua ka
veiganiti kei na nomu
vakabula e \$400-\$500

Bokoca na siwiji ni iyaya
livaliva mai lalaga ni o
sega ni vakayagataki
vakabula e \$200

Biuta na nomu ipamu ni cagi
katakata ena kena iyalayala
e cake me 21 na diqiri
vakabula e \$40

Veisutaka na ivakarau
ni cakacaka ni misini ni
savasava me vakayagataki
na wai batabata
vakabula e \$30-\$50

Veisau kina na
matanica na LED mo
vakabula e \$90

Me baleta eso tale na ivakasala
kei na itukutuku, raica na
powerswitch.org.nz.

Maroroya na katakata ka kauta tani na suasua

E lako mai vei na cagi suasua?

iSulu era vakamamacataki:
5.0L dua na iusausa

Vakasaqa:
3.0L ena dua na siga

Sisili kei na tobu:
1.5L dua na siga (dua na tamata)

iYaya ni kana:
1.0L ena dua na siga

Sava isulu:
0.5L dua na siga

Cegu:
0.2L dua na aua (dua na tamata)

Na cava o rawa ni cakava?

E kalougata ni rawarawa sara na kena qaravi. Dolava na vei katubaleka me 10 na miniti ena dua na siga me vukea na kena ceguca tani na cagi suasua. E vinaka cake sara kevaka e tiko na nomu katubaleka taqomaki, mo dolava tiko ena loma ni siga ena gauna o sega ni vakayagataka tiko kina e dua na ivakatakata mo vakadeitaka ni liwa tiko mai na cagi bulabula. Na olifa ca levu e tiko sa ikoya na vakamamacataki i sulu e loma ni vale. E rawa ni o cakava e tuba oya na nomu sala vinaka duadua.

Na ilatilati kei na iubi ni katuba leka

E rawa ni cila tani mai na nomu vale na katakata ena katubaleka ena vei bogi batabata kevaka e sega ni vakaiubi se ilatilati na katuba leka. E vinaka sara me ra sogo ena gauna e sa dromu kina na matanisiga me sogota tiko kina ga ni katakata e rawa. Kevaka e sega na iubi ni katuba leka se kevaka e ra sa makawa na nomu ilatilati era na rawa ni veivuke na veivanua ni latilati e na so na ka vou ka sega ni saumi.

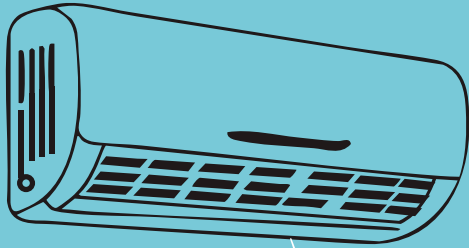
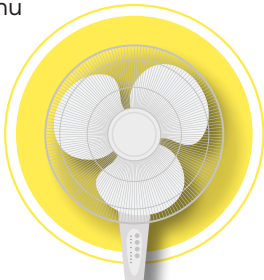
Cagi batabata

Na cagi batabata e vakavuna na nomu liliwa ka rawa ni kena ibalebale ni o na vakayagataki ilavo tale mo katakata tiko kina. E dau vakavuqa me ra curu mai na katuba leka se icurucuru ni pusi. E rawa ni o cakava ga vakataki iko na nomu 'gata ni itatarovi ni cagi batabata' ena nomu lobika vakabalavu na itauwelu se itutuvi me tarovi kina na cagi batabata - ia me dola toka ga na icurucuru ni pusi.

Vakayagataka na iri ni cagi

Ni o sa va-katakata e dua na rumu ena tubu cake na katakata ki na dela ni vale me yacova ni sa cila ki tuba Kevaka e tiko e dua na nomu iri ni cagi livaliva mo waqaca ka biuta me cowiri toka vakamalua. Ena vakavuna me veiwaseyaka vinaka na katakata ena rumu taucoko, ka na sega ni cakacaka sara kina vakaukauwa na nomu ivakatakata. Na kena dina ni na vakabula na nomu ilavo.

Me yaga vakalevu vei iko na nomu ipamu ni katakata

Na kena ituvatuva ni kena vakayagataki na ivakarau ni livaliva

Ena cakacaka vinaka saraga na kena vakadrodroi na livaliva ni tiko ena 19 kina 21 na “degrees” na kena ivakarau. Kevaka sa oti yani na kaukauwa, kua ni tosoya cake na ivakarau ena 30 na degree, baleta qo ena rawa ni tosoya cake na isau ni nomu bili kei na sausaumi.

Me taladrodroi na livaliva, veisautaka na ivakarau se na mode ena controller me tiko ena heat-click `mode` me yacova ni laurai mai e dua na yaloyalo/taua ni siga/ matanisiga ena nomu screen. Mai kea, sa qai biuta toka na ivakarau mai na 19 kina 21 na degrees. Ni o cakava oqo o na rawa ni vakabula kina e **\$40** ena dua na yabaki.

Tavuloni

Ena loma ni pamu e tiko kina na vulo lalai ka tavoluna tiko na duka e dau kumuni ka dau tarova na cakacaka ni kena vakadrodroi na cagi ka vakavuna me dau vakayagataka e levu na livaliva. Qori o rawa ni o dolava kina nap amu.

Rawarawa na kena vakasavasavataki ka taura ga e vica na miniti. Dolava ka taura tani mai tuba na ivulo ka samaka vakamatau. Ko na raica vinaka kevaka e dua sivia ka na vakavuna tiko na katakata. Tovolea mo dau vakasavasavataki na veivula se vakawasona na ivulo me kua ni drete vakalevu na kena vakayagataki na livaliva. Oqo ena veivuke ena taladrodroi na katakata kei na kena sega ni saulevu sara na nomu sausaumi ka rawa ni o vakabula e **\$50** ena loma ni yabaki.

Vakalailaitaka na nomu vakayagataki wai katakata

Drodroi vakasivia

E levu na gauna e sa sivia na wai mai na kena o gadreva e sovaraka mai na paipo ena gauna ni sisili ka laki maumau wale ni sa drodro yani ena sala ni wai. Ena rawarawa sara ni o kila na wai e sega ni vakayagataki kevaka e tiko e dua na vokete ka tauri na kena gauna. Biuta e dua na vokete ena ruku ni paipo ni sisili qai dolava - kevaka e sinai ni se bera ni oti e dua na miniti, esa vakamaumautaki ilavo. E rawa ni sau levu na mata ni paipo ni sisili ni vakabula ilavo, ia e rawa talega ni o volia na itatarovi ni drodro ni wai me vakalailaitaka na drodro ni wai ka sau rawarawa sara. Kevaka e sega ni rawa oya, kakua ga ni dolava sara vakasivia na paipo.

Tarova na tuturu ni wai

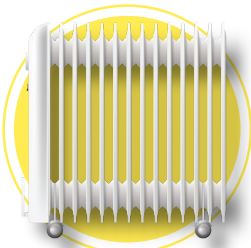
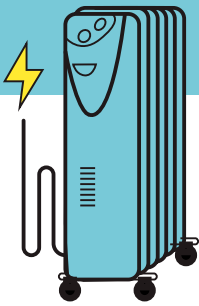
Na tuturu ni wai mai na paipo ni wai katakata e rawa ni vakalusia e 70 lita na wai ena dua na siga. Oqo e rawa ni sosogoni me sivia e **\$200** dua na yabaki ena nomu bili ni livaliva! Kevaka o saumi vale tiko, mo tukuna vua na itaukei ni vale kevaka o raica ni turu tiko na wai mai na paipo - e nodra itavi me vakavinakataki na paipo e leqa ena kena ivakarau dina ga ni vakayagataki.

Sava isulu ena kena vakayagataki na wai batabata

Dau drete vakalevu sara na kaukauwa ni livaliva na savasava ena waikatakata ka rawa ni o saumi kina e **30 na sede**. Na savasava wai-batabata e veiganiti vinaka kei na kena ka bula balavu na isulu ka rawa ni o sauma e **6 na sede** ena veigauna ni savasava. Na parakaramu oqo e ganiti kemuni vinaka na vuvala ke levu kina na gone, ka rawa ni ko vakabula kina e **\$50**. Vakabibi kevaka o savasava vaka 4 ena dua macawa.

Vakayagataka na ivakatakata dodonu e veiganiti kei na rumu dodonu

E vuqa vei keimami dau vakayagataka na ivakatakata livaliva ena vei rumu ni moce kei na veivanua tale e so me kauta tani na batabata. E duidui na ivakatakata livaliva ia e viavia tautauvata tu na isau ni kena vakayagataki - rauta ni **40-60 na sede** ena dua na aua. Ia, e duidui na ivakarau ni nodra solia na katakata ka ni so e veiganiti ena so na rumu mai vei ira tale eso.

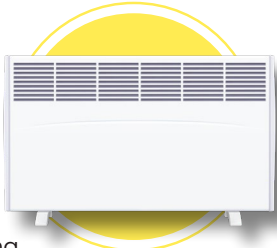

Vei rumu ni moce

E sa bibi me katakata vinaka na vei rumu ni moce me vakadeitaka na bula vinaka ni matavuvale ena vuluibatabata. Na ivakatakata vinaka duadua eke na ivakatakata ni waiwai ena kena taqe. Era vakanomodi, ka solia vakamalua na katakata ka ra veiganiti kei na veivanua lalai.

Lomanivale

Dina na pamu ni katakata e veirauti vinaka kei na lomanivale lelevu, ia e tiko tale eso na kena mataqali ka na veiganiti vinaka kei nomu lomanivale. Me vaka na tower heaters ka vakawirinicagi ka rauta vinaka na lomanivale, ka totolo talega na kena vakakatakata. Na Panel heater talega e dua na kena mataqali ka rawa talega ni ko vakayagataka me vaka ni dakoba ka sega ni sara ni rabailevu, rawarawa talega na kena maroroi ka sega ni levu ni rorogo e solia na gauna edau vakayagataki kina.

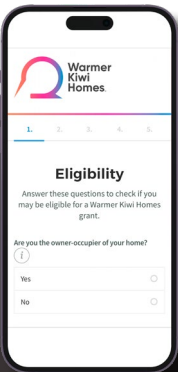
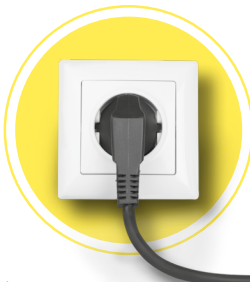
Maroroi iko tikoga mo katakata

E so na vale e sa dredre dina ni va-katakataki ka o sa na sasaga dredre mo katakata. Ena kisi va oqo e na ganita vinaka me sa dua ga na nomu iri lailai ni va-katakata me vagolei vakadodonu vei iko. Ena va-katakataki iko vakatotolo, ia mo nanuma ni so tale e ra na vakila tikoga na batabata.

Me vakacava na kena kaukaua o gadreva?

E levu na ivakatakata o na raica ni ra tiko mai na 2000W se 2400W. O ira oqori e ra sa veiganiti na kedra levu me solia na katakata e na dua na rumu lailai ni gade e sogo se dua na rumu ni moce levu. O ira e ra lalai sobu, e ra veiganiti kei na nodra rumu ni moce na gone - ia na ivakatakata e tiko e na 1000W se lailai sobu e sa na rawa ga ni kauta tani na bati ni batabata ka sega ni va-katakataki na rumu.

Rawa ni o vakaitavi ena parokaramu oqo kevaka o taukena, tara se voli vale ni sebera na 2008. Na veiqaravi oqo e okata e 90% na isau ni kena voli, vakadeberi na ivakatakataki ni vale (home heater) ka rauta e 80% na kena vinaka me vukei iko

ena nomu vakabula ilavo ka marautaka talega na veiqaravi e vakarautaka e lomanivale. Qai taleva na **warmerkiwihomes.govt.nz** se qirita na talevoni **0800 749 782** mo taroga kina na kena matailalai vakalawa